

PODNIKÁNÍ MALÉ A STŘEDNÍ FIRMY

Vyučující: doc. Jindra Peterková, Ph.D., Ing. Veronika Volfová

Obsahová náplň předmětu

1. Úvod do problematiky malých a středních podniků (klasifikace, význam a legislativní rámec MSP).
2. Podnikatelské prostředí a jeho vliv na podnikání MSP. Metody pro analýzu podnikatelského prostředí.
3. Management malých a středních podniků.
4. Ekonomika a finanční řízení malých a středních podniků. Aplikace simulační hry na rozhodování podnikatele.
5. Řízení lidských zdrojů v malých a středních podnicích.
6. Účetnictví a daně v malých a středních podnicích.
7. Marketingové aktivity v malých a středních podnicích.
8. Realizace inovací v malých a středních podnicích.
9. Řízení růstu nového podnikání. Modely růstu firem.
10. Podnikání na mezinárodních trzích a internacionalizace podnikatelských aktivit.
11. Udržitelné podnikání a koncepce ESG u malých a středních podniků.
12. Perspektivy a ohrožení malých a středních podniků.

Podmínky ukončení předmětu

- Zápočet: individuální úkoly, projekt, zápočtový test.
- Zkouška: písemný test a ústní zkouška.

ÚVOD DO PROBLEMATIKY MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ

doc. Ing. Jindra Peterková, Ph.D.

Ing. Veronika Volfová

Obsah

1. **Pojetí podnikání. Obecné rysy.**
2. **Vymezení podnikatele**
3. **Právní vymezení podnikatele**
4. **Definice podnikatele**
5. **Podnik**
6. **Typologie podniku**
7. **Ekonomická pozice MSP v ČR**

1. Pojetí podnikání. Obecné rysy podnikání.

- **Ekonomické pojetí** - podnikání je dynamický proces vytváření přidané hodnoty, a to prostřednictvím inovací a zavedením změn. Hlavním kritériem úspěchu je zisk.
- **Psychologické pojetí** – podnikání je činnost motivovaná potřebou něco získat, něčeho dosáhnout, vyzkoušet si něco, splnit si něco.
- **Sociologické pojetí** – podnikání je vytváření blahobytu pro všechny zainteresované, hledání cesty k dokonalejšímu využívání zdrojů, vytváření pracovních míst a příležitostí

1. Pojetí podnikání. Obecné rysy podnikání.

- cílevědomá činnost,
- iniciativní, kreativní přístupy,
- užitek, přidaná hodnota, praktický přínos,
- přijetí míry rizika,
- cyklický proces.

2. Vymezení podnikatele

- Podnikatel (entrepreneur) pochází z francouzštiny; v původním významu znamenal prostředník nebo zprostředkovatel. Podnikatel - zprostředkování zejména obchodů.
- V 18. století bylo zřejmé, že s tímto typem podnikání je spojeno i riziko a podnikatel se tak oddělil od rentiéra. Rentiér poskytuje kapitál za určitou cenu – rentu (úroky), podnikatel je osoba, která realizuje určitý projekt a nese riziko jeho úspěchu nebo neúspěchu.

2. Vymezení podnikatele

- Úspěch je do určité míry vázán na schopnosti podnikatele:
 - nápaditost,
 - aktivita,
 - tah na branku
- Ve 20. století se podnikateli přisuzuje další rys, a to atribut **inovátora**.

3. Právní vymezení podnikatele

- Právním vymezením pojmu podnikatel se zabývá občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) v paragrafech 420 – 422. Osoba podnikatele je v § 420, odst. 1 a 2, vymezena takto: „kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

4. Definice podnikatele

- **Pro vymezení pojmu podnikatel existuje také mnoho definic:**
 - osoba realizující podnikatelské aktivity s rizikem rozšíření nebo ztráty vlastního kapitálu
 - osoba schopná rozpoznat příležitosti, mobilizovat a využívat zdroje a prostředky k dosažení cílů
 - iniciátor a nositel podnikání – investuje své prostředky, čas, úsilí a jméno, přebírá zodpovědnost, nese riziko s cílem dosáhnout svého finančního a osobního uspokojení.

5. Podnik

- **Obchodní závod** - organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.
- **Rodinný závod** je definován jako závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob. Přitom na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu.

Obchodní korporace = všechny formy obchodních společností (spol. s ručením omezeným, akciová spol., komanditní spol., veřejná obchodní spol., evropská spol. a evropské hospodářské zájmové sdružení). Obchodními korporacemi jsou i družstva (družstvo v užším smyslu, bytové družstvo, sociální družstvo a evropské družstvo).

Průmyslový podnik - Za průmyslové podniky jsou dle ČSÚ považovány podniky, které mají hlavní (převažující) průmyslovou činnost, která podle klasifikace CZ-NACE spadá do sekcí B- Těžba a dobývání, C – Zpracovatelský průmysl, D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu a E - Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi.

Podnik je popisován těmito funkcemi: Technologické jádro podniku, Organizační, integrační a identifikační funkce (top-vedení podniku), Logistické (vstupní a výstupní) funkce, Obslužné (energetika) a pomocné (výroba nástrojů apod.), Reprodukční funkce (investiční činnosti, práce s lidským potenciálem), Odvozené funkce (zpracování odpadů), Doplnkové funkce (přidružená výroba nesouvisející s hlavní produkcí), Heterogenní (cizopasná, škodící) funkce.

6. Typologie podniku

- Odvětvová typologie podniků (např. zemědělské, těžební, průmyslové podniky atd.)
- Dle klasifikace CZ NACE, např. podniky vyrábějící ocel, farmaceutické výrobky atd. (sekce, oddíly, skupiny, třídy)
https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_cz_nace
- Legislativní typologie (Občanský Zákoník, Zákon o obchodních korporacích, Živnostenský zákon atd.)
- Dle velikosti (velké, střední, malé) – kvantitativní hledisko (statistika)+ dle kvalitativního hlediska
- Dle vlastnictví

7. Vymezení malých a středních podniků

Kritéria vymezení:

- podle počtu zaměstnanců,
- podle výkonů,
- podle majetku, podle přidané hodnoty,
- jiná kritéria (vlastnická a rozhodovací závislost, informační procesy, dynamika změn, osobní rizika, role poradců apod.).

➤ **Kritérium – počet zaměstnanců**

V rámci Evropské unie se využívá standardní definice velikosti podniků podle počtu zaměstnanců:

- firma bez zaměstnanců („samozaměstnavatel“),
- drobný podnik („mikrofirma“) 1-9 zaměstnanců,
- malý podnik 10 – 49 zaměstnanců,
- střední podnik 50 – 249 zaměstnanců,
- velký podnik 250 a více zaměstnanců.

V České republice jsou stanoveny limity velikosti účetních jednotek podle § 1b zákona č. 563/1991 Sb., zákona o účetnictví, znění od 1. 1. 2021.

Tab. 1 Limity velikosti účetních jednotek

KATEGORIE ÚČETNÍ JEDNOTKY	AKTIVA CELKEM (ÚHRN AKTIV Z ROZVAHY)	ČISTÝ OBRAT (VÝNOSY SNÍŽENÉ O PRODEJNÍ SLEVY)	PRŮMĚRNÝ POČET ZAMĚŠTNANCŮ
Mikro (nepřekročí 2 z hraničních hodnot)	9 mil. Kč	18 mil. Kč	10
Malá (nepřekročí 2 z hraničních hodnot)	100 mil. Kč	200 mil. Kč	50
Střední (nepřekročí 2 z hraničních hodnot)	500 mil. Kč	1 000 mil. Kč	250
Velká - překročí 2 z hraničních hodnot - vždy vybraná účetní jednotka - vždy subjekt veřejného zájmu	500 mil. Kč	1 000 mil. Kč	250

➤ **Kritérium pro vymezení MSP za účelem podpory**

- základním kritériem pro posouzení velikosti podnikatele je počet zaměstnanců, velikost ročního obrátu a bilanční suma roční rozvahy (velikost aktiv).

Tab. 2 Vymezení MSP za účelem podpory

KATEGORIE PODNIKŮ	POČET ZAMĚSTNANCŮ	ROČNÍ OBRÁT	AKTIVA CELKEM
mikro	< 10	≤ 2 mil. €	≤ 2 mil. €
malé	< 50	≤ 10 mil. €	≤ 10 mil. €
střední	< 250	≤ 50 mil. €	≤ 43 mil. €

➤ **Kvalitativní vymezení**

Malý podnik

Kvalitativní vymezení:

- ⇒ splynutí vlastnické, manažerské a profesní role člověka,
- ⇒ pracovně sociální substituce,
- ⇒ optimalizace cash flow (peněžního toku).

Střední podnik

- ⇒ prolínání kvalitativních charakteristik malého a velkého podnikání.

Velký podnik

Kvalitativní vymezení:

- ⇒ substituce technologií a finančního kapitálu,
- ⇒ oddělení vlastnické, manažerské a profesní (technologické) role člověka,
- ⇒ optimalizace struktury kapitálu.

Vymezení MSP: Za malé a střední podniky považujeme podniky, které zaměstnávají méně než 250 osob a jejichž roční obrat nepřesahuje 50 mil. Eur, nebo jejichž bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 43 mil. EUR.

(MPO ČR, Evropská komise)

8. Ekonomická pozice MSP v ČR

- Podíl na celkovém počtu podniků je 99,8 %.
- Podíl na zaměstnanosti podnikatelskou sférou je 61 %.
- Podíl na výkonech je 52 %.
- Podíl na HDP je 35 %.
- Podíl na investicích 50 %.
- Podíl na vývozu 36 %.
- Podíl na dovozu 48 %.
- Výrazné nepřímé ekonomické přínosy (sociální, politické, finanční a tržní stabilizace společnosti, atd.).

- V rámci Evropské unie tvoří malé a střední podniky 99,8 % všech podnikatelských subjektů. Konkrétní složení podniků:

Samozaměstnavatel	85,0 %
Drobný podnik	8,0 %
Malý podnik	6,0 %
Střední podnik	0,8 %
Velký podnik	0,2 %

9. Přednosti MSP

- Jednodušší řídicí struktura.
- Větší pružnost.
- Rychlejší reakce na požadavky trhu.
- Aktivní účast na inovačním procesu.
- Vytváření nových pracovních příležitostí.
- Zmírňování negativních důsledků strukturálních změn.
- Schopnost působit jako dodavatelé velkých podniků.
- Napomáhání rychlejšímu rozvoji menších měst a obcí.
- Podpora rozvoje strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionů.
- Iniciování podnikatelského ducha členů společnosti k podstoupení rizika podnikání.

10. Omezení MSP

- Mají mnohem menší ekonomickou sílu.
- V řadě přístupů obtížný přístup ke kapitálu, s tím souvisí menší schopnost rozvojových kapacit.
- Mají slabší pozici ve veřejných soutěžích o státní zakázky.
- Jsou vyloučeny z podnikání, kde je potřeba velkých investic.
- Nemohou si dovolit zaměstnávat špičkové odborníky (vědce, manažery, obchodníky).
- Obvykle realizují inovace nižších řádů.
- Mohou být ohroženy chováním velkých, často nadnárodních podniků.
- Ztížené možnosti pro samostatné pronikání na zahraniční trhy.
- Problémy se zapojováním do náročných výzkumných projektů.
- Nedostatek kapitálového vybavení.
- Horší orientace ve správních, legislativních a daňových předpisech a jejich změnách.

11. Trendy v podnikání

1. **Technologie** – prostřednictvím nových technologií mohou malé týmy kreativních inovátorů konkurovat velkým firmám.
2. **Startupy** – startup je podnikatelský projekt, jehož zakladatelé mají ambiciózní vizi a touhu změnit svět. (např. Facebook, Amazon, Tesla).
3. **Podpůrný ekosystém** – podnikatelské inkubátory, akcelérátory, vědeckotechnické parky, coworkingová centra.
4. **Investoři** – regionální fondy s českým managementem, které za sebou mají globálně úspěšné projekty. (např. Credo Ventures, 3RS Capital Partners, J & T Ventures). Komunita andělských investorů – bývalí podnikatelé a manažeři s volnými peněžními prostředky, kteří jsou ochotni podpořit startupy v rané riskantní fázi.

11. Trendy v podnikání

5. **Crowdfunding** – crowdfunding představuje způsob financování, při kterém větší množství jedinců přispívá menšími finančními částkami k dosažení cílové částky požadované pro realizaci projektu. Největší objem má crowdfunding odměnový, kdy přispěvatel získává produkt či službu (např. Startovač, HitHit). Crowdfunding dluhový – příspěvek představuje půjčku, za kterou přispěvatel získává úrok (např. Zonky), crowdfunding podílový, kdy přispěvatel získává podíl na firmě a crowdfunding charitativní – přispívá se na společensky prospěšnou činnost.
6. **Sociální podnikání** – cílem je pozitivní změna a řešení sociálních problémů. (např. Pragulic – firma zajišťující prohlídku Prahy poskytovanou lidmi bez domova).

Literatura

- Srpová a kol. Začínáme podnikat. Praha: Grada publishing, 2020.
- Zákon o obchodních korporacích
- Živnostenský zákon